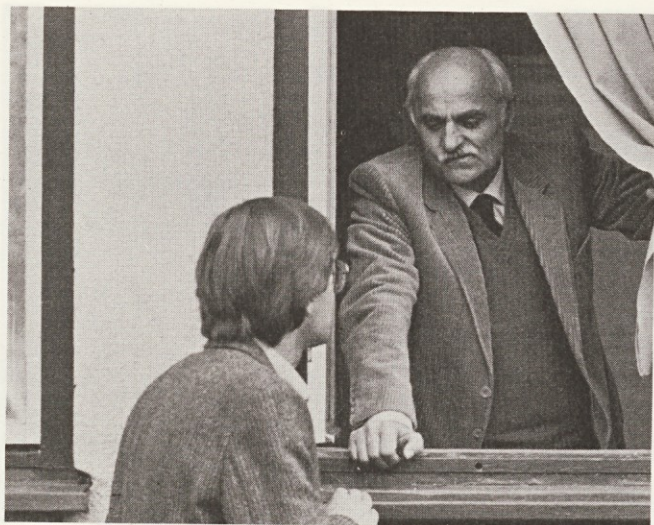

Zločin v šoli (Zločin u školi)

scenarij: Ivan Kušan, Pavao Pavličić, Branko Ivanda
režija: Branko Ivanda
kamera: Ivica Rajković
scenografija: Željko Senečić
glasba: Alfi Kabiljo
igrajo: Zlatko Vitez, Miogrod Krivokapić, Mustafa Nadarević, Koraljka Hrs
produkcija: Savainter film, Adria film, Radna zajednica filma, Zagreb 1982

Zlatko Kovač, profesor brez posebnih ambicij, se zaposli na zagrebški gimnaziji. Na samem začetku nove službe spozna, da njegova namestiteljica ni naključna. Profesor Tot, katerega mesto je zasedel, je umrl v čudnih okoliščinah. Kovač se seznani z galerijo bizarnih osebnosti iz proforskega zbora. Kmalu pa ves osupel odkrije novo truplo v šolski zbornici. Medtem ko policija raziskuje primer, Kovač nepričakovano odkrije zvezo med obema mrtvima in dogodkom spred desetimi leti, ki ga je takrat po naključju opazoval. Odloči se, da bo sam »zasačil« morilca. Na proslavi ob trideseti obletnici šole nastavi past osumljencu. Na koncu pa spozna, da je morilec nekdo drug, čeprav ves čas bližnji sodelavec.

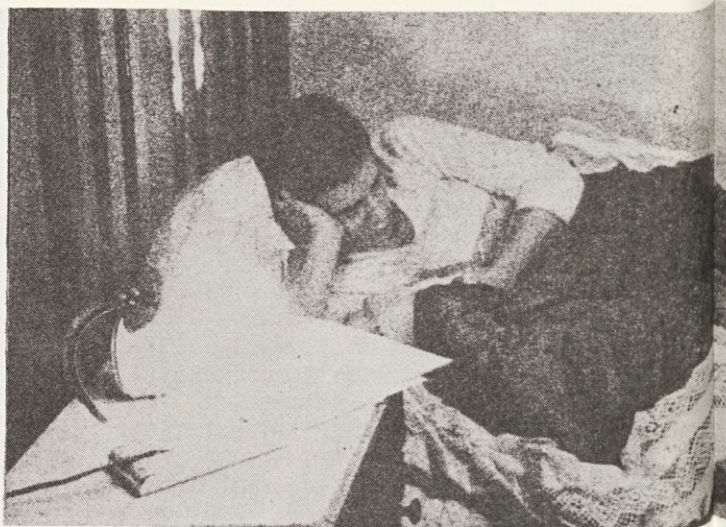
Film je posnet po zgodbi *Stroj za meglo* znanega zagrebškega pisca P. Pavličića, ki je sodeloval tudi pri nastajanju scenarija. Filmska transpozicija je ostala zvesta pripovedi *Stroja za meglo*, ki je roman s suspensom. Pripoved *Zločina v šoli* je iz stare žanrske tradicije (romana z enigmom) ohranila skrivnost in dve zgodbi, preteklo (zgodbo »nesreče« na nekem pikniku pred desetimi leti) in sedanjost, ki ni zgolj detekcija resnice. Kakor v romanu »Črne serije« (oziroma v »film noir«) ima tudi v *Zločinu v šoli* druga zgodba osrednje mesto. Gledalca ne zanima samo tisto, kar se je nekoč dogodilo, temveč predvsem to, kaj se bo zgodilo Kovaču in njegovemu iskanju. Gre za dva interesa, ki najdeta stičišče: za radovedno izpraševanje po razjasnitvi preteklih dogodkov in v suspens, ki izvira iz Kovačeve akcije. Treba je reči, da je Pavličić spreten pri oblikovanju suspenza, v doziranju osnovne intrige in v zapostavljanju stare skrivnosti. Za Ivando pa velja pripomniti, da se je režije lotil z veliko mero kinematografske omike, ki ji morda le manjka nekaj »pravega vonja po krimiču«. Tako je *Zločin v šoli* prej odličen televizijski film, kakor film, ki bi (po istem piscu) nadaljeval Tadićeva iskanja v *Ritmu zločina*.

Jože Dolmark

O slovenskih filmih, ki so bili predstavljeni na letošnjem puljskem festivalu, smo v naši reviji pisali:

Boj na Požiralniku, št. 3/4 – 1980
Deseti brat, št. 3/4 – 1982
Razseljena oseba, št. 5/6 – 1982
Učna leta izumitelja Polža, št. 3/4 – 1982

Film Pustota predstavljamo v pričujoči številki.

Živeti kot vsi

(Živeti kao sav normalan svet)

scenarij: Radoslav Pavlović
režija: Miloš Radivojević
kamera: Božidar Nikolić
scenografija: Nemanja Petrović
glasba: Kornelije Kovač
igrajo: Svetislav Gončić, Milan Puzić, Sonja Savić, Olivera Ježina
produkcija: RZ SFR »Film 80«, Beograd, 1982

Prejšnji Radivojevićev film *Obetaven fant* se je loteval fantazmatičnega potovanja po deželi Amnezije. Uprizoril je nekaj para-svetov, ob katerih je avtor ostal precej meščanski, všečni estet.

ln to bedasto točko pogleda je zahteval tudi od gledalca. *Živeti kot vsi* so korak naprej, ker reflektirajo točko pogleda in sprožijo povratno zvezo še z dodatnim angažiranjem očesa. Čeravno postopek ni posebno radikalen, vendarle zadošča, da začne razkrivati prevaro na delu.

Razlika je že v dramski zasnovi. *Obetavni fant* je pasiven, stvari se mu dogajajo, junak zadnjega filma pa ves čas nekaj hoče. Z nekaj tolerance bi lahko govorili o melodrami Upornika v korumpiranem svetu. Težišče korumpiranega je Mesto, zastopnik represivnega sistema pa Šola. Revolt (se pravi junak) prihaja z Vasi kot nadarjen glasbenik in razglašča nekakšen utopični eksistencializem (kar bi prav lahko bila tautologija). Rad bi preprosto osrečeval človeštvo. Humanistična ideologija in megalomanija si, kot po navadi, podajata roki.

Že mogoče, da je fant genij. Temu se ni mogoče upirati. Je pa nadležen, ker misli, da je njegova ideološka naravnost tudi že tista Drugačnost, ki jo je človeštvo vse življenje čakalo. Ne razume, da je ena ideologija vredna druge in da se konec koncev – četudi ne vidi, da je svet preživel utrudljivo veliko ideologij – samo izkaže, da nobena ideologija ni v celoti Drugačna. Ne toliko, da bi bilo vredno zaradi nje brusiti zobe, če še niso polomljeni ali izbiti.

Sekvence z velikim »žurom«, drugim delom tistega iz *Obetavnega fanta*, pokažejo, s čim je prebit fantov humanizem. »Razmere« ga prisilijo, da sprejme pozicijo seksualnega proletarca. Edino, kar je v njegovem svetu mogoče dobiti, je ženska; se pravi, edino, na kar je mogoče igrati, je, da se da dobiti ženski. Na »žurom« se pokaže, da ta igra včasih zahteva previsoke vloge. Zato pa je glasno »najboljši« na glasbeni akademiji; tukaj so njegove vloge večje.

Kar že ves čas upoštevamo prej omenjeno točko pogleda, je čas, da jo osvetlimo. Gre za mesto, kamor je vpisan »avtor« filma, avtor kot ime, ki nekemu stranskemu liku v filmu daje nepričakovan pomen.

Ta lik je seveda profesor Radivojević, glasbeni pedagog, sicer talentiran retorik, vendar nekako sumimo, da je bolj poprečen glasbenik – da je bolj uživač kakor karkoli drugega. Ne pusti, da bi mu kdo solil pamet, izjema je njegova žena. Njeni želji streže, ko, npr., preskrbi fantu klavir. Ustreže, ker je njegova žena, čeprav jo vsak trenutek brezskrbno vara. A to lahko razumemo kot ključno prevaro: ustrezem ti, da te lahko varam.

Ta formula pove marsikaj tudi o filmskem diskurzu.

Prav tega, kar zna Radivojević, namreč ustreči, da lahko vara, njegov junak ne obvlada. Ker misli, da mu ni treba varati, tudi ne zna ustreči. In na koncu seveda ostane prevaran.

Pa ne edini. Kajti njegov Upor se dogaja v imenu očeta-partizana, ki hoče nekaj povedati, in očetovega očeta, ki se kar nameni nekaj povedati, ampak iz tega ni nič. Kakor da bi bilo mogoče kaj povedati! Kakor da so kje kakšna ušesa!

Saj so res, ampak samo Radivojevičeva.

Prof. Radivojevič vsekakor ni junak. On se junaku posmehuje. Ne njegovi genialnosti, ta bi se bila, marveč njegovi samozavesti, njegovi priskutni prepričanosti vase in njegovim abotnim ideološkim eksaltacijam. Edini, ki verjame v junaka, je mlad invalid.

Prav mojstrsko dvoumno deluje žarnica, ki dvakrat ugasne na nekakšen »parapsihološki« način: prvič jo ugasne ded, ko razmišlja o tem, da »se za to niso borili«, se pravi, ko je že obupal, drugič pa jo fantova odločitev, da se ne bo več »boril«, pripravi kar do eksplozije. Prelomne odločitve torej niso pozitivne – za to se je vredno boriti ipd. – ampak negativne – to ni vredno, to je en sam klošč brez niti, brez zveze. Te odločitve so – dramatično – najbolj »nabite z energijo«, najbolj radikalne. Za temo pa je vseeno, če pregori žarnica ali če zmanjka elektrike, ker je razneslo centralo.

Bogdan Lešnik

Filmi o mladih genijih imajo to dobro lastnost, da kot po pravilu najdevajo pot do tistih človeških strun, ki resonirajo na najmilejših in hkrati najbolj heroičnih frekvencah. Kdo bi ne hotel biti mlad, malce odtrgan genij – še zlasti, če gre za genija glasbe.

No take teme je lotil Miša Radivojevič s svojim najnovejšim filmom *Živeti kot vsi*. Vnaprej sta bili torej dani dve predpostavki, ki sta zagotavljali všečen in gledljiv film: režiser, ki se je že doslej izkazal kot mojster svoje obrti, lastnost, ki pri večini jugoslovanskih režiserjev ni preveč v časih, in pa seveda tema. Do sem je tudi treba filmu, ki smo ga videli, izraziti vse pohvale, še zlasti v konstelaciji obstoječe jugoslovanske filmske produkcije, ki je povečini zagovedeno zagledana v patetično moreče teme z razvlečenim ritmom (ali pa sploh brez njega) in izrazito nagnjena k poudarjenemu psihološkemu umetnjakarstvu.

Od tu naprej, namreč ko se vprašamo o bistvenih ideoloških potezah Radivojevičevega filma pa se filmu ne moremo več tako dobrohotno smehljati: ideologem mladega umetnika je namreč reproduciran brez kakršnih koli novih dimenzij, takih, ki jih ne bi poznali že iz nešteti vzvodnih in zahodnih filmskih izdelkov; kaj šele da bi lahko razbrali kakšne posebej kritične prispevke. Genialnost je v tem filmu nevprašljiva: problem se odvija na humanističnem nivoju vitalizma – pogojno rečeno, filozofije življenja: vprašanja boja za ideje, ki odstopajo od splošno sprejetih norm. Dodati je, da dobiva v Radivojevičevem primeru ta humanistična uganka nekoliko svojevrstne poteze zato, ker je tokrat obrnjena optika tega, kar je norma, in tega, kar je deviacija. Institucija – akademija za glasbo namreč – zagovarja koncepcijo sodobne, kot se je dalo razbrati, atonalne glasbe, medtem ko se mladi genij bori za, kot on pravi, »človeško glasbo« in proti »glasbi za mrtvake« –; in ker je njegova pozicija v filmu pozicija junaka, se mora gledalec identificirati prav z njegovimi idejami.

Problem nastane, če gledalec zavzema pravilne pozicije radikalnega antihumanizma in mu je s tem seveda kompletna identifikacija onemogočena. Problem pa v končni konsekvenci s tem ni šele zastavljen, pač pa že tudi rešen: gledalec lahko pusti ob strani zapeljivo identifikacijo in se v miru posveti filmu. Vidite: tako je lahko celo tako izrazito humanističen film v službi prave stvari; sicer res mogoče proti svoji volji in res samo tistim, pravilno usmerjenim gledalcem.

Andrej Drápal

nagrade

na 29. festivalu jugoslovanskega igranega filma v Pulju, od 21. do 30. avgusta 1982

Žirija 29. festivala jugoslovanskega igranega filma v Pulju v sestavi: Miodrag Bogičević, Nikola Džouović, Matjaž Klopčič, Zdravko Mandić, Hasan Mekuli, Mića Milošević, Stevo Ostojic, Ivica Percan in Georgi Vasilevski – je pregledala vseh trideset filmov, ki so bili uradno prijavljeni za letošnji festival in sprejela naslednje

odločitve

- Velika Zlata Arena** za najboljši film festivala se ne dodeli.
Za to odločitev je glasovalo 7 članov žirije: Nikola Džouović, Matjaž Klopčič, Zdravko Mandić, Mića Milošević, Stevo Ostojic, Ivica Percan in Georgi Vasilevski. To odločitev je sprejela žirija zato, ker je menila, da na 29. festivalu ni bilo filma, ki bi s svojo kakovostjo izstopal, kot celovito filmsko delo. Od takšne odločitve se je ogradil Miodrag Bogičević.
- Zlata Arena za režijo** se podeli
MILOŠU RADIVOJEVIČU za režijo filma *ŽIVETI KOT VSI* v proizvodnji RZ SFR »Film 30« iz Beograda.
Za takšno odločitev je glasovalo 7 članov žirije: Nikola Džouović, Matjaž Klopčič, Zdravko Mandić, Hasan Mekuli, Mića Milošević, Stevo Ostojic in Ivica Percan. Zaradi odločitve da Zlata Arena za najboljši film festivala ne bo podeljena, se je od takšne odločitve ogradil Miodrag Bogičević.
- Zlata Arena za scenarij** se dodeli
MIRZI IDRIZOVIČU za scenarij za film *VONJ PO KUTINAH* v proizvodnji »Sutjeska film« iz Sarajeva. Za to odločitev je glasovalo 5 članov žirije: Miodrag Bogičević, Zdravko Mandić, Hasan Mekuli, Stevo Ostojic in Georgi Vasilevski.
- Zlata Arena za glavno žensko vlogo** se dodeli
JELISAVETI SABLIC za vlogo v filmu *Maratonci tečejo častni krog* v režiji Slobodana Sijana, v proizvodnji »Centar filma« iz Beograda.
Za takšno odločitev je glasovalo 7 članov žirije: Miodrag Bogičević, Nikola Džouović, Matjaž Klopčič, Mića Milošević, Stevo Ostojic, Ivica Percan in Georgi Vasilevski.
- Zlata Arena za glavno moško vlogo** se dodeli
LJUBIŠI SAMARDŽIČU za vlogo v filmu *Savama* v režiji Žike Mitrovića in v proizvodnji »Avala filma« iz Beograda.
Za takšno odločitev je glasovalo 5 članov žirije: Miodrag Bogičević, Nikola Džouović, Matjaž Klopčič, Hasan Mekuli in Zdravko Mandić.
- Zlata Arena za žensko stransko vlogo** se enoglasno dodeli
MIRI FURLAN za vlogo v filmu *Kiklop* v režiji Antuna Vrdoljaka in v proizvodnji »Jadran filma« iz Zagreba, FRZ »Dalmacija« Split in TV Zagreb.
- Zlata Arena za stransko moško vlogo** se dodeli
MILANU ŠTRLIČU za vlogo v filmu *Savama* v režiji Žike Mitrovića in v proizvodnji »Avala filma« iz Beograda.
Za to odločitev je glasovalo 6 članov žirije: Miodrag Bogičević, Nikola Džouović, Matjaž Klopčič, Mića Milošević, Ivica Percan in Georgi Vasilevski.
Od te odločitve se je ogradil Stevo Ostojic, ki je predlagal za MILANA ŠTRLIČA Zlato Arenu za glavno moško vlogo v filmu *Hočem živeti* režiserja Miroslava Mikuljana.
- Zlata Arena za snemalsko delo** se dodeli
RADU LIKONU za snemalsko delo v filmu *Razseljena oseba* režiserja Marjana Cigliča, v proizvodnji »Viba filma« iz Ljubljane.
Za to odločitev je glasovalo 5 članov žirije: Miodrag Bogičević, Matjaž Klopčič, Stevo Ostojic, Ivica Percan in Georgi Vasilevski.
- Zlata Arena za glasbo** se dodeli
BASHIM SHEHU za glasbo v filmu *Zajec s petimi nogami* v režiji Ismaila Ymeria, v proizvodnji »Kosovafilma« iz Prištine.
Za to odločitev je glasovalo 8 članov žirije: Miodrag Bogičević, Nikola Džouović, Matjaž Klopčič, Zdravko Mandić, Hasan Mekuli, Stevo Ostojic in Georgi Vasilevski.
- Zlata Arena za scenografijo** se enoglasno dodeli
NIKU MATULJU in JANEZU KOVIČU za scenografijo v filmu *Pustota* v režiji Jožeta Galeta in v proizvodnji »Viba filma« iz Ljubljane.
- Zlata Arena za kostumografijo** se enoglasno dodeljuje
DIVNI JOVANOVIĆ za kostume v filmu *Smrt gospoda Goluže* v režiji Živka Nikolića, v proizvodnji »Avala filma« iz Beograda, Slovenskega filma Bratislava – Koliba, kopartnerjev »Avala-Pro-Filma« iz Beograda in »Kemala in Partnerjev« iz Salzburga.
- Zlata Arena za ton** se posthumno dodeli
MARJANU MEGLIČU za ton v filmu *13. julij* režiserja Radomirja-Baje Šaranovića, v proizvodnji »Zeta filma« iz Budve in TV Titograd.
Odločitev je bila sprejeta soglasno.
- Zlata Arena za montažo** se enoglasno dodeljuje
ANDRIJU ZAFRANOVIČU za montažo v filmu *Kraljevski vlak* režiserja Aleksandra Džordževića v proizvodnji »Avala filma« iz Beograda in »Croatia filma« iz Zagreba.
- Zlata Arena za masko** se enoglasno dodeli
ERZEBETI KOVAC in JULIJI BELTRAM za masko v filmu *Variola vera* režiserja Gorana Markovića, v proizvodnji RZ SFR »Art film« iz Beograda in »Croatia film« iz Zagreba.

Žirija 29. Festivala jugoslovanskega igranega filma v Pulju z zadovoljstvom ugotavlja, da se je pojavilo na posameznih področjih filmske ustvarjalnosti več novih in nardarjenih imen. Po oceni žirije zasluži posebno pohvalo mlada ekipa z avtorjem *Darkom Bajcem* na čelu, ki je ustvarila film *Neposredni prenos* v proizvodnji RZ SFR »Art film« iz Beograda.

V Pulju, 30. 7. 1982

Še nekatere druge nagrade

Milton Manaki

Žirija jugoslovanske filmske kritike je odločila, da se nagrada kritike letos ex-aequo dodeli filmoma *Smrt gospoda Goluže*, režiserja Živka Nikolića in filmu *Živeti kot vsi ostali* režiserja Miše Radivojevića, ob upoštevanju visoke vrednosti različnih filmskih izrazov.

Nagrada C.I.D.A.L.C.

V skladu s Pravilnikom C.I.D.A.L.C., mednarodnega komiteja za širjenje umetnosti in literature s pomočjo filma, je žirija jugoslovanske nacionalne komisije enoglasno dodelila tradicionalno nagrado, plaketo in diplomu C.I.D.A.L.C.: MILOŠU RADIVOJEVIČU za film *Živeti kot vsi ostali*.